

Sveitarstjórn og
oddviti Skeiða- og Gnúpverjahrepps
Árnesi

Reykjavík, 28. febrúar 2023.

Ég hef fjallað um það hvernig Landsvirkjun villti um fyrir starfshópum rammaáætlunar III, þegar hún þagði yfir samningi sem hún gerði vegna skaða sem virkjanir hennar höfðu valdið fram til ársins 1981. Bæði hef ég rætt þetta í blaðagrein minni „**Hvammsvirkjun – Tilraunaverkefni á manngerðu svæði og þögn Landsvirkjunar**“ á visir.is og í erindi á íbúafundi í Árnesi 15. febrúar síðastliðinn. En líklega þarfnast umræðuefni mitt frekari áréttingar. Kannski talaði ég þar ekki tungumál sem allir skildu, og skal nú gerð bragarbót á því.

Fiskistiginn í Búðafossi og búsvæði göngufiska ofan hans voru endurgjald Landsvirkjunar upp í skaða sem virkjanir hennar höfðu þegar valdið. Þetta var endurgjald – borgun – verðmæti, sumsé peningar í formi fiskistiga, laxa og lífríkisins sem tilheyrir þeim. Svæðið ofan fiskistigans stendur undir endurnýjun laxastofnsins, þ.e. verðmætanna – peninganna – borgunarinnar – endurgjaldsins sem Landsvirkjun greiddi upp í skaða sem hún olli.

Með því að þegja yfir fullgildi þessara búsvæða gegnum ferli rammaáætlunar III, sem endurgjalds upp í fyrri skaða, þá tókst Landsvirkjun að láta starfshópa rammaáætlunar flaska á *hvaða* peninga í formi laxa og búsvæða þeir voru með í höndunum og *hver* á þá. Til þess var leikurinn gerður. Þetta þýddi að starfshóparnir felldu Hvammsvirkjun í nýtingarflokk horfandi á rangar staðreyndir.

Sveitarstjórnnum er ætlað að gæta hagsmuna íbúa sveitarfélagsins í víðu samhengi, en ekki Landsvirkjunar. Það væri skrýtið ef sveitarstjórn léti Landsvirkjun komast upp með það að hafa legið á réttarlegum grundvallarstaðreyndum innan rammaáætlunar í því skyni að setja niður Hvammsvirkjun á fölskum forsendum – ofan í peningunum – endurgjaldinu – sem hún var búin að láta öðrum í té. Til að ráðskast með það sem sitt eigið, með ófyrirséðum afleiðingum.

Í öðru lagi, þá hafa landeigendur í Skeiða- og Gnúpverjahreppi stigið fram og sagt farir sínar ekki sléttar af því þegar Landsvirkjun þóttist eiga vatnsréttindin þegar hún átti þau ekki 2007. Samningar undir áróðri um yfirvofandi eignarnám eru ekki frjálsir samningar.

Í þriðja lagi, þá vantar rannsóknir um áhrif virkjunar á samfélag. Umhverfismatið er 20 ára gamalt að mestu. Óafturkræfar framkvæmdir ætti aðeins að fara í að undangengnum nýjustu rannsóknum.

Sökum þess hversu margfaldlega hefur komið fram gagnrýni í formlegum athugasemdum og kærur á fyrirhugaða Hvammsvirkjun, nú í a.m.k. 20 ár eða lengur, þá er brýnt að sveitarstjórn Skeiða- og Gnúpverjahrepps sinni sjálfstæðri rannsóknarskyldu sinni um atvik, byggt á fyrirliggjandi upplýsingum hverju sinni. Hlutverk allra stjórnvalda er að komast að *réttri* niðurstöðu, byggðri á þeim.

Þess vegna er mikilvægt að sveitarstjórn taki mál Hvammsvirkjunar til gagngerrar skoðunar heildstætt. Hún þarf að hafa það hugfast að virkjunarframkvæmdir valda óafturkræfum skaða sé leyfi veitt. En sé það ekki veitt, þá skapast ráðrúm til að gaumgæfa hluti betur, fara ofan í mál og tryggja að það sé byggt á réttum upplýsingum í það minnsta.

Virðingarfyllst,

Kristín Ása Guðmundsdóttir